

İÇİNDEKİLER

- 9 SUNUŞ
11 BU KİTAP HAKKINDA

BİRİNCİ BÖLÜM

TERCÜMEİHÂL, MUHİT VE TEFEKKÜR ZEMİNİ

- 23 SADRAZAM SAİD HALİM PAŞA'NIN HAYATI VE İSLAMCILIK FİKİR HAREKETİ
İÇİNDEKİ YERİ
M. HANEFİ BOSTAN
- 49 YÜZ YIL SONRA SAİD HALİM PAŞA'YI HATIRLAMAK
D. MEHMET DOĞAN
- 61 MEHMET ÂKİF'İN PRENS DOSTLARI
BEŞİR AYVAZOĞLU
- 67 HATIRA VE MEKTUPLARIYLA SAİD HALİM PAŞA - RIZA TEVFİK
ABDULLAH UÇMAN
- 77 FATİH KERİMİ'NİN ANLATIMIYLA SAİD HALİM PAŞA
FAZIL GÖKÇEK
- 83 SADARETİNDEN ŞEHADETİNE SAİD HALİM PAŞA
GÜNGÖR GÖÇER
- 97 SAİD HALİM PAŞA'NIN SPORTİF VE KÜLTÜREL MERAKLARI
İBRAHİM ÖZTÜRKÇÜ
- 111 1900'LERDE KAHİRE'DE DANDYLİK VE HANEDAN ÇIKARCILIĞI, PRENSLER
KULÜBÜ, İMÂDÜDDİN CADDESİ ÜZERİNDE BİR EĞLENCE BÖLGESİNİN
OLUŞTURULMASI
ADAM MESTYAN & MERCEDES VOLAIT
- 137 SAİD HALİM PAŞA'NIN KATLEDİLMESİNİN OSMANLI BASININA YANSIMALARI
CEM SÖKMEN
- 145 "BİR FİKR-İ GARİB HER SENG-İ MEZAR":
SAİD HALİM PAŞA'NIN ÇOCUKLARINA DAİR YENİ BİLGİ VE BELGELER
TURGAY ANAR
- 155 ÂLEM-İ İSLÂM İÇİN PEK BÜYÜK BİR ZİYÂ PRENS SAİD HALİM PAŞA
HAZRETLERİNİN ŞEHADETİ
EŞREF EDİP [FERGAN]
- 159 MEŞÂHİR-İ İSLÂMİYYE GALERİSİ SAİD HALİM PAŞA
CELÂL NURİ [İLERİ]
- 161 SAİD HALİM PAŞA ŞEHİT EDİLDİ
HÜSEYİN HÜSNÜ
- 163 MÜŞAHEDE VE MÜLÂHAZA SAİD HALİM PAŞA
YAKUP KADRİ [KARAOŞMANOĞLU]
- 165 VEFEYÂT-I MEŞÂHİR SADR-I ESBK SAİD HALİM PAŞA MERHUM

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM, İSLAMCILIK VE İSLAMLAŞMA

- 169 SAİD HALİM PAŞA'NIN DÜŞÜNCE Sİ VE İSLAHAT PROGRAMI
HAYRETTİN KARAMAN
- 183 YENİDEN İSLAMLAŞMA VE SAİD HALİM PAŞA
METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU
- 193 OSMANLI'NIN İSLAMCI PRENS'İ: SAİD HALİM PAŞA
YASİN AKTAY
- 209 19. YÜZYILDAN 21. YÜZYILA, SAİD HALİM PAŞA BUGÜNE NE SÖYLER?
KUDRET BÜLBÜL
- 231 SAİD HALİM PAŞA VE TADİLEN İSLAH ANLAYIŞI OLARAK İSLAMLAŞMAK
VAHDETTİN İŞİK
- 241 SAİD HALİM PAŞA DÜŞÜNCE SİNDE DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİK:
MUHAFAZAKÂR-REFORMCU İSLAMCILIĞIN OLUŞUMU
CEVAT ÖZYURT
- 263 MODERN DÖNEM İSLAH ÇABALARI İÇİNDE SAİD HALİM PAŞA
HAMZA TÜRKMEN
- 271 II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ İSLAMCILIK DÜŞÜNCE Sİ VE
BUNA BİR ÖRNEK TEŞKİL ETMESİ AÇISINDAN SAİD HALİM PAŞA
MICHELANGELO GUIDA
- 277 SAİD HALİM PAŞA'NIN DÜŞÜNCE DÜNYASINDAN İSLAMLAŞMAK
CELAL EMANET
- 289 SAİD HALİM PAŞA DÜŞÜNCE SİNİN İSLAMİ TEMELLERİ
MUHAMMED YÂSİR OKUMUŞ
- 299 İSLÂMLAŞMAK
MEHMET ÂKİF [ERSOY]
- 301 İCMÂL-İ EFKÂR BUHRÂN-I FİKRİMİZ – DAY NİPPON
CELÂL NURİ [İLERİ]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASET VE TOPLUM

- 307 SAİD HALİM PAŞA'NIN TÜRKİYE HAKKINDAKİ TAHLİLLERİ
KURTULUŞ KAYALI
- 315 SAİD HALİM PAŞA'YA GÖRE OSMANLI'DA SİYASİ BUHRANIN NEDENLERİ
AHMET ŞEYHUN
- 323 SAİD HALİM PAŞA VE KRİZ ÜZERİNE DÜŞÜNMEK
ÜMİT AKTAŞ
- 333 SAİD HALİM PAŞA'NIN ÇAĞDAŞ SİYASAL TEOLOJİSİ:
İSLAM SİYASİ DÜŞÜNCE SİNİN DEMOKRASİ ÇAĞINDA VAR OLUŞU
ERGÜN YILDIRIM
- 349 MUHAFAZAKÂR BİR DÜŞÜNÜR OLARAK SAİD HALİM PAŞA
ERDEM DÖNMEZ

- 365 SAİD HALİM PAŞA'DA SİYASAL VE TOPLUMSAL YAPININ YENİDEN İNŞASI SORUNU
FERHAT AĞIRMAN & ERGÜN AVCI
- 379 BİR TOPLUM VE SİYASET FİLOZOFU OLARAK SAİD HALİM PAŞA
ÖMER ALİ YILDIRIM
- 391 SAİD HALİM PAŞA'DA HUKUK VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM
ÖMER FARUK OCAKOĞLU
- 403 'MEŞRUTİYET'İ YENİDEN DÜŞÜNMEYE DAVET: SAİD HALİM PAŞA VE
ANALOJİK KURTULUŞ REÇETELERİ
ERDAL KURĞAN
- 409 BİR İSLAMCININ İKTİSAT-TOPLUM İLİŞKİLERİNE BAKIŞI
ALİ HAYDAR BEŞER
- 419 SAİD HALİM PAŞA'DA HÜRRİYET VE EŞİTLİK DÜŞÜNCESİ
ÖMER FARUK UĞURLU
- 435 SAİD HALİM PAŞA'NIN KURMAYI DÜŞÜNDÜĞÜ
"MUHAFAZAKÂR FIRKASI" İLE İLGİLİ BİR VESİKA
MEHMET RUYAN SOYDAN
- 443 TÜRKİYE'NİN HARB-İ UMUMÎ'YE İŞTİRAKİNDE SEBEPLER
SAİD HALİM PAŞA

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELEŞTİREL BAKIŞLAR

- 453 SAİD HALİM PAŞA: ŞERİAT İLE HAKİKAT ARASINDA İSLAMCILIK
BEDRİ GENCER
- 481 ENTELEKTÜEL BİR PAŞA İÇİN ELEŞTİREL BİR OKUMA
KENAN ÇAĞAN
- 497 SAİD HALİM PAŞA DÜŞÜNCESİNDE TESPİTLER, TEKLİFLER VE SORUNLAR
ALEV ERKİLET
- 505 SAİD HALİM PAŞA VE NURETTİN TOPÇU'DA 'MİLLİYET', 'DİN' VE '
AYDININ YABANCILAŞMASI' SORUNU
MEHMET FATİH BİRGÜL
- 527 SAİD HALİM PAŞA'DA "KADIN SERBESTİSİ" FİKRİ
CİHAN AKTAŞ
- 543 SAİD HALİM PAŞA'NIN ÇELİŞKİLERİ
HAKAN ARSLANBENZER
- 549 İLK DÖNEM İSLAMCILIĞINDA 'SAVUNMACI' SÖYLEM: SAİD HALİM PAŞA ÖRNEĞİ
KÜRŞAD ATALAR
- 563 İSLAM'I ŞARK'TAN ARINDIRMA OLARAK İSLAMCILIK YAHUT SAİD HALİM PAŞA
VE İNHİTAT-I İSLAM ÜZERİNE ELEŞTİREL NOTLAR
MEHMET KAAAN ÇALEN
- 573 SAİD HALİM PAŞA'NIN MUHAFAZAKÂRLIK VE İSLAMCILIK ARASINDA
SOSYOLOJİK VİZYONU
AHMET TAK
- 593 İNHİTÂT-I İSLÂMA DAİR
CELÂL NURİ [İLERİ]

- 595 İNHİTÂT-I İSLÂM HAKKINDA
BİR TECRÜBE-İ KALEM
MEHMED [ZİYA GÖKALP]

BEŞİNCİ BÖLÜM

KÖKEN VE YERLİLİK ENDİŞESİ

- 605 “GARBİYATÇI-OKSİDENTALİST” MÜTEFEKKİR OLARAK SAİD HALİM PAŞA
ÖZCAN HİDİR
- 631 SAİD HALİM PAŞA'DA İLİM, MAARİF, USUL VE İSTİKAMET BUHRANI
MUSTAFA GÜNDÜZ
- 643 SAİD HALİM PAŞA DÜŞÜNCESİNDE YERLİLİK MESELESİ
MAHMUT HAKKI AKIN
- 651 ÖZGÜNLÜK VE YERLİLİK PAYDASINDA İKİ ÇAĞ İKİ YÖNELİM:
SAİD HALİM PAŞA VE KEMAL TAHİR
MUHAMMED HÜKÜM
- 659 BİR OSMANLI AYDINI OLARAK SAİD HALİM PAŞA
YUNUS ŞAHBAZ
- 669 SAİD HALİM PAŞA'DA DOĞU-BATI MESELESİ
ABDULLAH METİN
- 681 BUHRANLARIN ORTASINDA VE KIYISINDA:
SAİD HALİM PAŞA'NIN DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNE BAZI TESPİTLER
KAMİL ERGENÇ
- 699 ÜÇ TARZ-I SİYASET, BUHRANLARIMIZ VE EDEBİYAT ELEŞTİRİSİ
YAKUP ÖZTÜRK
- 709 SAİD HALİM PAŞA NİÇİN FRANSIZCA YAZDI? -BİR GİRİŞ DENEMESİ-
KÜRŞAD ARIKAN

ALTINCI BÖLÜM

ETKİLERİ, UZAK/YAKIN BAĞLAR VE HAFIZAMIZDAKİ YERİ

- 723 KAYIP DÜŞÜNÜRÜN İZİNDE
MEHMET KARAKAŞ & AHMET AYHAN KOYUNCU
- 737 SON İKİ İMPARATORLUK VE İKİ BÜROKRAT DÜŞÜNÜR
AHMET DAĞ
- 747 SAİD HALİM PAŞA'NIN BİLİNMEYEN BİR HAYRANI: MARMADUKE W. PICKHTALL
KEMAL KAHRAMAN
- 757 MERYEM CEMİLE SAİD HALİM PAŞA'YI NASIL OKUDU?
GÜLŞEN ÖZER
- 765 SAİD HALİM PAŞA NEŞRİYATININ TARİHÇESİ VE SORUNLARI
-BİR GİRİŞ DENEMESİ-
AHMET SÜRURİ
- 791 SAİD HALİM PAŞA BİBLİYOGRAFYASI 1910-2021
YUSUF TURAN GÜNAYDIN
- 811 KİŞİ ADLARI DİZİNİ
- 815 KONU DİZİNİ

Kıymetli Okurlar,

Çağdaş düşünce hayatındaki yerini Şûra-yı Devlet reisliği, hariciye nazırlığı ve sadrazamlığıyla yazı serüvenini buluşturarak belirleyen, risalelerinde kuşatıcı ve farklı bakış açısıyla hemen kendini belirgin kılan bir düşünür Said Halim Paşa. 1921 yılında, elli yedi yaşında, Roma'da şehit edildiğinde geride hem hayatıyla hem de yayımlansın yayımlanmasın Buhranlarımız adı altında toplanabilecek eserleriyle müstesna bir iz bırakmıştı.

Hayatı, çevresi, düşünceleri, Harb-i Umumi hatıraları, millî şairimiz Mehmet Âkif'le kadim dostluğu, sürgündeyken Milli Mücadele'ye her türden desteği, dünya düzeni kurulurken yaptığı ve günümüzde de yankılanan entelektüel müdahaleleri, devrinin diğer düşünürlerinden farklı olarak daha kuşatıcı bakış açılarına kapı aralayan dünyası ile vefatının ötesinde dahi çoğalmaya ve var olmaya devam eden bir portre... Gelinen noktada ülkemizin meselelerini teorik bir çerçevede değerlendiren düşünürlerden biri olmasının yanında tecrübeyle zenginlik kazanmış bir dünya onunki. Eserlerine yansıyan fikirler, Mehmet Âkif'in deyimleriyle "sağlam, sabit ve hakiki bir inancı müdafaa etmek için tam bir samimiyetle ileri sürülmüştür". Bu sebeple kitaplarındaki ihatalı düşüncelerin değeri hiç eksilmeyecek, entelektüellerin vazgeçemeyecekleri ilham kaynağı olmaya devam edecektir.

Öteden beri çok önemli sempozyumlara ev sahipliği yapan Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi, Türkiye'nin kaynaklarını keşfetme sürecine ciddi bir katkı yaptı. Yine aynı şekilde tarih dönümlerinde geçmişimize bakarken günümüzü anlamayı mümkün kılan ve geleceğimizi şekillendirebilecek anahtar metinler, Zeytinburnu Kültür Yayınları sayesinde kültür hayatımızda çığır açıcı, yol gösterici bir niteliğe kavuştu.

"Osmanlı Sadrazamı ve Düşünür Said Halim Paşa Sempozyumu" 2-3 Nisan 2021 tarihlerinde kültür merkezimizde düzenlendi. Etkinlik, şairin deyimleriyle "güzide-i vüzerâ" Said Halim Paşa'nın hayatının ve eserlerinin izini sürme, döneminin ve düşüncesinin ötesindekilerle söyleşme arzusunun, düşünürle okurunu farklı perspektiflerle buluşturma çabasının ürünü olarak gerçekleşti. Sempozyumda sunulan tebliğlerin daha geniş hâliyle sunulamayan metinlerini bir araya getiren bu derleme, farklı disiplinlerin verileri ışığında Said Halim Paşa'nın hayatını ve metinlerini yeniden anlamlandırma çabasının ürünü.

Umuyorum ki tarihle düşüncenin, siyasetle toplum ilişkisinin harmanlandığı Said Halim Paşa Kitabı, adına yakışır şekilde, Said Halim Paşa'yı vefatının 100. yıl dönümünde yeniden hatırlamaya vesile olacak; onun hakkında bundan sonra yapılacak çalışmalara da kaynaklık edecektir. Çok daha önemlisi elinizdeki kitap, düşünürümüzün asıl metinlerine bir davettir. Bu vesileyle, okurların tekrar Osmanlı sadrazamı ve düşünür Said Halim Paşa'yla buluşmasına imkân sunan bu kapsamlı kitaba yazılarıyla büyük bir zenginlik katan kıymetli yazarlarımıza ve kitabın hazırlanmasının her aşamasında emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Böylesi bir eseri, düşünen zihinlere takdim edebilmenin mutluluğunu yaşıyorum. Çalışmanın düşünce yolcularına faydalı olması ümit ve temennisiyle...

Ömer Arısoy

Zeytinburnu Belediye Başkanı